

MUSIK- HÖGSKOLAN I MALMÖ

EXAMENSARBETE 15hp
Vårterminen 2020
Ämneslärarutbildningen i musik
Kasper Hellström

Demokrati, relationer och rutiner/ritualer i skolan

– En studie kring lärarens verktyg för att kunna förändra klassrumsklimatet

Sammanfattning

Titel: Demokrati, relationer och rutiner/ritualer i skolan - *en studie kring lärarens verktyg för att förändra klassrumsklimatet*

Författare: Kasper Hellström

Syftet med denna studie är att med hjälp av aktionsforskning och tidigare forskning se hur jag kan utveckla mitt ledarskap med hjälp av rutiner, ritualer, relationer och demokrati samt förbättra klassrumsklimatet. Litteraturkapitlet presenterar tidigare forskning om de områden jag valt att utveckla i mitt ledarskap. I resultatkapitlet redovisas de åtgärder jag valt att implementera och hur jag upplevt dess effekt, detta dokumenterades under studiens gång i en loggbok. I diskussionskapitlet jämförs mina reflektioner, informationen ur loggboken, med den tidigare forskning som finns på området. Studien visar att när tydliga rutiner blir synliga för eleverna blir sannolikheten större för ett lugnare och tryggare klassrumsklimat.

Frågeställning: På vilket sätt kan lärarens metoder kring demokrati, relationer, rutiner/ritualer påverka klassrumsklimatet?

Nyckelord: *Klassrumsklimat, ledarskap, rutiner,*

Abstract

Title: Democracy, relations and routines/rituals in school - *a study in a teachers tools to change the classroom climate*

Author: Kasper Hellström

The purpose of this study is to use action research and previous research to see how I can develop my leadership and change the classroom climate with routines, rituals, relations and democracy. The literature reviews what others previously has written about the things I wanted to improve in my leadership. The result presents the actions I implemented and their effect, which were written down in a logbook. The discussion compares my own point of view, the information taken from the logbook, and the previous literature on the subject. The study shows that when routines are clear for the students the probability will be higher for a safe and comfortable classroom climate.

Question statement: How can a teachers methods regarding democracy, relations, routines and rituals affect the classroom climate?

Keywords: *Classroom climate, leadership, routines*

Innehållsförteckning

1. Inledning/bakgrund	1
2. Syfte & frågeställning	2
2.1 Frågeställning	2
3. Litteraturgenomgång/Tidigare forskning	3
3.1 Rutiner & ritualer	3
3.1.1 Rutiner & ritualer i klassrummet	3
3.2 Relationer	5
3.2.1 Lärar-elevrelationen	5
3.2.2 Betydelsen av relationen mellan lärare och vårdnadshavare	6
3.3 Demokrati i klassrummet	9
4. Metod	11
4.1 Val av metod	11
4.2 Aktionsforskning	11
4.3 Studiens genomförande & urval	12
4.3.1 Planering av studien	13
4.3.2 Loggbok för datainsamling	13
4.3.3 Etiska övervägande	13
5. Resultat	14
5.1 Aktion, rutiner & ritualer	14
5.1.1 Lektionsstart	14
5.1.2 Under lektionen	15
5.1.3 Lektionsslut	16
5.2 Aktion, relationer	17
5.2.1 Lärar-elevrelation	17
5.2.2 Relationen till vårdnadshavare	18
5.4 Sammanfattning	20
6. Diskussion	21
6.1 Rutiner och ritualer	21
7. Slutsats och framtida forskning	27
7.1 Slutsats av studiens forskningsfråga	27
7.2 Egna reflektioner	27
7.3 Framtida forskning	28
Referenslista	30
Bilaga 1	31

1. Inledning/bakgrund

Under alla mina år som elev i skolans värld har jag alltid varit fascinerad av en speciell sak. Varför kan klassrumsklimatet bli så olika för samma klass beroende på vilken lärare som står längst fram och undervisar? Jag minns det så väl från tiden då jag befann mig på min högstadieskola i den lilla kommunen Höör. Jag brukade reflektera över varför vi på lektionen i engelska satt som fina små ljus och lyssnade på vartenda ord som sas av läraren och älskade att jobba med varenda uppgift vi fick, medan vi någon timme senare kunde förvandlas till ett gäng vilda djur på lektion i svenska med en annan lärare. Undervisningen såg inte så annorlunda ut tänkte jag på den tiden. Båda lärarna startade ofta lektionerna med att gå igenom ett nytt område där vi förväntades lyssna för att senare få jobba vidare med området på olika sätt antingen enskilt eller i grupp. Min tankegång brukade därför ofta landa i att ”läraren i engelska är mycket schysstare”.

Senare i livet, efter 3 år på estetiskt gymnasium med musikinriktning och 2 år på Furuboda musiklinje, valde jag själv att studera till lärare i ämnet musik på Musikhögskolan i Malmö. Efter mina år vid skolbänken fick jag min nuvarande tjänst som musiklektör på en skola där jag undervisar i förskoleklass upp till årskurs sex. Jag upplevde att mina lektioner inte blev riktigt som jag hade tänkt mig. Parallellerna mellan lektionerna i svenska och engelska som jag själv upplevt på högstadiet började synas i min egen undervisning. Jag började därför granska mitt eget ledarskap och min undervisning och upptäckte ett stort utvecklingsområde. Jag hade under en tid känt svårigheter att bedriva min undervisning på ett bra sätt på grund av att klassrumsklimatet hade varit väldigt stökigt. Det var då jag verkligen försökte minnas om det fanns någon skillnad mellan de olika lärarnas metoder som jag hade på högstadiet. Jag mindes då att läraren vi fungerade väl med alltid fick oss att känna trygghet. Vi hälsade alltid på samma sätt, hade bestämda platser med mera. Läraren hade fasta rutiner och vi visste alltid vad hon hade för förväntningar på oss. Detta minne gjorde mig vidare nyfiken på vilka verktyg som fanns för en lärare att påverka klassrumsklimatet med.

2. Syfte & frågeställning

Syftet med studien är att undersöka, med hjälp av aktionsforskning och litteratur, hur en utveckling i ledarskapet hos en lärare kan förändra klassrumsklimatet med avstamp i rutiner, ritualer, relationer och demokrati. Jag har avgränsat till dessa fyra kategorier på grund av tiden som funnits till godo för arbetet. Fler områden inom en lärare ledarskap skulle kunna undersökas. Men jag ansåg att en avgränsad frågeställning och ett avgränsat syfte skulle ge studien mer kvalitet med tanke på tiden som fanns.

2.1 Frågeställning

- På vilket sätt kan lärarens metoder kring demokrati, relationer, rutiner/ritualer påverka klassrumsklimatet?

3. Litteraturgenomgång/Tidigare forskning

I följande kapitel kommer den litteraturen som legat till grund för studien att presenteras. Jag vill börja med att redogöra för hur Skolverket beskriver lärarens uppdrag i dagens skola. Därefter kommer jag redogöra tidigare forskning kring ledarskap i klassrummet och undervisningsmetodik.

3.1 Rutiner & ritualer

Wallberg (2019) beskriver skillnaden på ritualer och rutiner på följande sätt:

- Ritualer är en aktivitet som förbereder hjärnan för aktivt tänkande.
- Rutiner är lektionssalens utformning och andra lärarverktyg för att organisera lektionen.

Steinberg (2018) menar att rutiner i klassrummet är ett ovärderligt verktyg för dig som lärare oavsett ålder på de elever som deltar i undervisningen. Det kan exempelvis vara en rutin kring hur eleverna ställer upp i korridoren innan lektionen börjar eller vilka förväntningar som finns på eleverna vid avslut när det är dags att gå ut på skolgården. Alla dessa typer av rutiner finns till för att eleverna ska vara medvetna om vilka förväntningar som finns på dem och vilka förväntningar de själva kan ha när det är dags att gå till skolan. I linje med ovanstående menar Ekstrand (2007) att regler och rutiner skapar stabilitet. Om detta inte etableras och följs sprids en osäkerhet mellan eleverna. Det är viktigt att de rutiner och regler som fastställs är bearbetade av både ledning, lärare och elever och att de känns meningsfulla för alla parter. När eleverna är med i denna process så ökar viljan att följa rutinerna (Ekstrand, 2007).

3.1.1 Rutiner & ritualer i klassrummet

Steinberg (2018) betonar vikten av att läraren utvärderar sina förutsättningar noga på arbetsplatsen och identifierar de saker du som pedagog inte kan påverka som till exempel

skolans ekonomi, ventilation med mera. Istället bör lärare fokusera på de förutsättningar som går att påverka såsom möblering, normer och relationer som exempel och utefter det skapa rutiner och ritualer som fungerar.

Wallberg (2019) menar att lektionen börjar redan innan eleverna kommit in i klassrummet. Det finns ett gott syfte i att skapa en rutin kring hur eleverna ska ta sig in till sin lektion. Till exempel att ställa upp på led utanför dörren i bestämd ordning. Det är bra att ha en bild på ledet nära till hands eller på väggen för minnets skull. Wallberg (2019) betonar vikten vid att tydliggöra för eleverna hur dagens lektion är uppbyggd. Detta går att genomföra med enkla rutiner eller ritualer, till exempel att framme på tavlan har skrivit upp punkter som visar de moment som ska ligga till grund för lektionen. Wallberg (2019) menar att ritualer och rutiner även måste genomsyra hela lektionen. Det eliminerar de frågetecken som finns i en elevs tankemönster och skapar istället ett sammanhang. Tankar som "var ska jag sitta" eller "vad händer nu" kommer inte ta någon plats. Då slipper man ofta undan de olika situationer som kan uppstå mellan momenten som lektionen ska bearbeta.

Wallberg (2019) lägger tung vikt vid möbleringen i klassrummet. Det bör finnas fasta ritningar för olika möbleringar till olika aktiviteter. De olika objekten som behöver kunna flyttas ska kunna genomföras så tyst som möjligt för att undvika störande ljud. Hyllor och väggar bör vara i ordning och innehållet systematiskt placerat. Det ska även vara rent och snyggt på väggar, allt detta för att inte distrahera elevernas tankar i klassrummet.

Ekstrand (2007) menar att det är viktigt att tydliggöra vad som förväntas av eleverna även vid aktivitetsbrytande moment, såsom toalettbesök eller vid sen ankomst. Detta för att öka sannolikheten till ett så smidigt avbrott från lektionen som möjligt. I hennes bok tas följande upp som exempel:

"Alla kommer för sent någon gång. När ni gör det, så var snäll och följ dessa rutiner: Gå tyst in i lektionssalen till er plats. Ta försiktigt reda på av bänkgrannen vad som är på gång. Framför allt, knacka inte på dörren eller börja be om ursäkt och ge en förklaring till varför ni är sena. Då avbryter ni mig och tar era kamraters uppmärksamhet i anspråk när de arbetar. Kom fram till mig efter lektionen, så att ni får er närvaro registrerad. Då kan ni ge era skäl till varför ni var sena." (Ekstrand, 2007, s. 17)

Inte minst är en ritual avsedd för att markera avslut på en lektion mycket viktig. Wallberg (2019) menar att det är ytterst viktigt att tydliggöra för eleverna när lektionen börjar närma sig

sitt slut, annars riskerar läraren att eleverna själva börjar packa ihop och avsluta vilket enkelt kan påverka studieron. Istället kan det finnas en etablerad ritual som sträcker sig över de sista fem minuterna på lektionen som inkluderar att eleverna packar ihop. På så sätt blir övergången till nästa del av skoldagen mycket enklare för eleverna.

3.2 Relationer

3.2.1 Lärar-elevrelationen

Drugli (2014) menar att relationen mellan eleven och lärare är en avgörande faktor när det kommer till elevens tillit, trygghet, positiva beteende och resultat i skolan. I linje med detta menar Ekstrand (2007) att det är lärarens ansvar att skapa en god relation till sina elever då det bidrar till att skapa en trygg miljö. Drugli (2014) beskriver också att det krävs mer än bara goda relationer.

”De lärare som lyckas etablera goda relationer till sina elever upplever att undervisningen går lätt, bland annat därför att eleverna är intresserade av det som läraren förmedlar. Det skapar ett bra samspel i klassen där både lärare och elever aktivt bidrar till läroprocesserna. En förutsättning är naturligtvis att läraren också har goda professionella kvalifikationer. Enbart relationer räcker inte i det dagliga skolarbetet. Relationen mellan lärare och elev ska fungera så att den bidrar till elevens lärande” (Drugli, 2014. S. 68)

Enligt citatet ovan så ska relationer som läraren skapar till sina elever alltså ses som ett verktyg för att kunna nå en så bra kunskapsutveckling som möjligt.

En väsentlig del är att relation ska tillgodose eleven sociala, ämnesmässiga och emotionella behov. Om eleven bär på nedstämda känslor är det väldigt svårt att flytta uppmärksamheten till en inlärningsprocess. I denna situation är det mycket viktigt att läraren kan hjälpa eleven med en betryggande känsla för att eleven ska kunna fungera så bra som möjligt i en lärandeprocess (Drugli, 2014). Enligt Drugli (2014) finns det ett fåtal lärare som tycker att relationen inte spelar så stor roll när det kommer till kunskapsutvecklingen. Men en stor del av lärare och elever håller inte riktigt med och instämmer istället i citatet nedan.

”De flesta lärare i vår studie ansåg däremot att eleverna lär sig mer när relationen till läraren är bra och att läraryrket handlar om mer än bara ren kunskapsförmedling. Eleverna tvivlade å sin sida inte på att de lärare som de lärde sig mest av var de som de tyckte om och som verkade tycka om dem. En elev i klass 6 sa: ”När man tycker om läraren vågar man svara på lektionerna och be om hjälp. Då lär man sig mer. När vi inte gillar läraren tänker vi mer på andra saker” (Drugli, 2014. S. 70)

Ekstrand (2007) lägger stor vikt vid att läraren måste synas och vara med eleverna under hela skoldagen. Tiden blir inte tillräcklig under lektionerna för att kunna bygga upp den relation som behövs för att nå resultat. Lärare måste delta vid lunch, raster och i korridorer. Detta för att se fler sidor av eleverna och även visa fler sidor av sig själv. Dessa situationer är avgörande för att en djupgående relation ska kunna upprättas. I linje med ovanstående menar Drugli (2014) att om en lärare ändrar sin metodik eller arrangerar aktiviteter och utflykter kommer nya situationer uppstå där det finns rum för relationen mellan lärare och elev att växa.

3.2.2 Betydelsen av relationen mellan lärare och vårdnadshavare

Skolverket (2011) menar att det ligger i lärarens uppdrag att finnas som stöd till hemmet i deras ansvar kring uppfostran och utveckling. Skolan ska också ta ett gemensamt ansvar tillsammans med vårdnadshavare för att hjälpa eleven att främja sin utveckling i att bli kreativa, aktiva, kompetenta och ansvarstagande medborgare. Enligt ovanstående ingår det alltså i lärarens uppgift att tillgodose att en etablerad relation till sina elevers vårdnadshavare finns upprättad. Harju & Tallberg Broman (2013) menar att detta tillför fina möjligheter för vårdnadshavare att bli mer involverade i sina barns skolgång. Men inte att förglömma är att alla vårdnadshavare kommer med olika förutsättningar som kan försvåra för dem att göra sin röst hörd i skolan. Familjesituationen kan vara en faktor som gör att det inte finns möjlighet att vara lika involverad. En ensamstående vårdnadshavare har i vissa fall kanske inte samma förutsättningar av olika anledningar. Språkbarriären kan vara en annan orsak.

Relationen till en elevs vårdnadshavare kan vara en betydande faktor för att skolgången ska kännas trygg för eleven. Skolverket (2014) menar att elevens inläring gynnas av att metoder som används av skolan även är förankrade i hemmet. Det finns stor vinst i att lika arbetssätt och rutiner följer eleven hela dagen, där av är dialogen mellan vårdnadshavare och skolan

mycket viktig. Ekstrand (2007) menar att de skolor där vårdnadshavare inkluderas får bättre resultat. Resultat, beteende och delaktighet är några av de positiva saker som medföljer. Både Steinberg (2018) och Ekstrand (2007) menar därför att samarbetet mellan skolan och vårdnadshavare är ovärderligt.

Steinberg (2018) menar att vårdnadshavare ska ses som din partner. Det är dock väldigt viktigt att du möter dem på ett bra sätt. Steinberg (2018) ger dessa tips:

- **Artighet.** Var alltid artig. Vad du än säger eller gör, säg och gör det på ett artig sätt. Utan undantag.
- **Information.** Överinformera! Ingen ska någonsin behöva skylla på dig för att de inte visste vad som var på gång.
- **Samverkan.** Sök möjligheter till samverkan. Be om föräldrarnas hjälp. Gör upp en gemensam plan med föräldrarna. Klargör vad det är som du ska göra och vad du vill att de ska göra.
- **Ramar.** Du har rätt att sätta ramar i kontakten med föräldrarna. Du kan mycket väl svara i telefonen och säga, när du hör vem det är: "Vi kan prata i tio minuter, sedan behöver jag hjälpa min dotter med läxorna" (eller något annat du behöver göra). De allra flesta (det finns naturligtvis undantag) respekterar ramar, men för att göra det måste de veta vilka ramar som gäller.
- **Tydliggör ansvar.** Att tydliggöra ansvar innebär att du tydligt lyfter fram vad du lovar att göra som lärare. Det innebär också att du lyfter fram vad du förväntar dig att föräldrarna ska göra och även vad du förväntar dig att eleven ska göra. Det är med andra ord en överenskommelse om ansvar mellan tre parter. För att skolsituationen ska förbättras är det viktigt att alla vet vilket ansvar de har, och att det som ska göras är konkret och dessutom uppföljningsbart.

Steinberg (2018) menar att när du ska förmedla något till en vårdnadshavare är det mycket viktigt att du inte lägger någon negativ ton eller värdering i informationen. Beskriv situationen precis som den är, men näm inte det som ett problem. Exempelvis säg inte att något är ett problem, utan säg istället "nu har det här inträffat" utan värdering. Dock ska samtal inte bara innefatta saker som önskas att förändras hos eleven vars vårdnadshavare du

kontaktar. Var även noga med att förmedla positiva saker som inträffat under dagen eller veckan.

3.3 Demokrati i klassrummet

Skolverket (2011) menar att undervisningen i skolan ska vara demokratiskt utformad. Elever ska idag få lov att träna på att ta eget ansvar, planera och utvärdera områden i skolan. De ska få vara med vid planering av ämnen, teman och andra aktiviteter. Steinberg (2018) belyser det faktum att ordet demokrati går att se frekvent i läroplanerna och lägger stor vikt vid att reda ut hur en lärare ska ställa sig till detta. Ett vanligt problem enligt Steinberg (2018) är lärarens osäkerhet kopplat till sitt ledarskap. Det finns en rädsla att inte vara demokratisk om läraren tar en för auktoritär roll. För att svara på frågan om hur mycket inflytande eleverna ska få i klassrummet måste vi ställa oss följande frågor hämtade ur Steinberg (2018).

- **Delaktighet.** Hur mycket ska eleverna bestämma, och över vad?
- **Krav.** Vågar vi ställa krav och hur?
- **Konsekvenser.** Vilka konsekvenser blir för dem som inte följer regler och överenskommelser?
- **Förväntningar.** Var lägger vi ribban när alla helst ska bli godkända och alla, oavsett förmåga, går i samma klasser?
- **Regelsystem.** Hur många och vilka regler ska vi ha? Vem bestämmer reglerna?
- **Ordning.** Vem är främst ansvarig för arbetsron, och vilken ordning kan vi kräva?
- **Ansvar.** Vad menar vi egentligen med att ta ansvar och vems uppgift är det att träna ansvarstagande?
- **Relationer.** Hur nära relationer ska vi ha till eleverna?
- **Metoder.** Vad ska vi använda för metoder istället för traditionell förmedlingspedagogik?

För att kunna överhuvudtaget kunna börja svara på ovanstående frågor menar Steinberg (2018) att vi behöver reda ut vad ordet demokrati betyder. En vilseledande uppfattning som finns är att demokrati betyder ”när alla bestämmer”. Om vi tittar på hur demokrati ser ut i vårt samhälle i Sverige så är de slutligen riksdagen som bestämmer. Folket väljer ut representanter som förhoppningsvis har ett intresse för folkets önskan när de sedan står som ensamma beslutsfattare över landet och folket. Ekman & Pilo (2012) beskriver detta fenomen som indirekt demokrati, där folket lägger grunden för vilken politik som ska leda landet. Steinberg (2018) menar att demokratin i klassrummet bör ta sig i form på ett liknande sätt. En fälla som

en del lärare hamnar i är när de helt lämnar sin auktoritära roll och istället hamnar i långa förhandlingar med sina elever. Det måste finnas tydliga spelregler för att det ska bli ordning för eleverna. Läraren bör såklart vara lyhörd och lyssna på sina elever, ta hänsyn till önskemål och viktigast deras individuella behov. Men i slutändan står du som lärare som ansvarig och beslutar men med ovanstående i beaktning för att lägga upp dagen eller undervisningen.

4. Metod

I detta kapitel kommer den metod som använts för arbetet att presenteras. Först motiveras val av metod. Följande beskrivs aktionsforskning och forskning på den egna verksamheten. Sedan studiens genomförande följt av etiska övervägande.

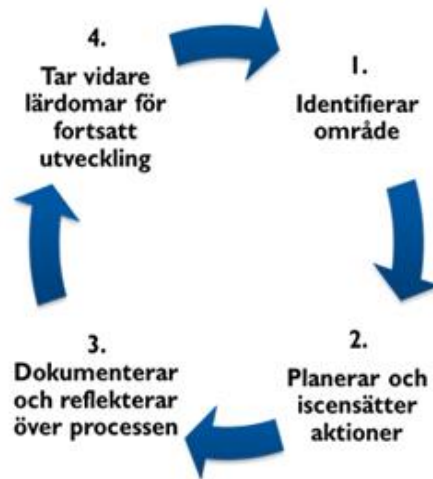
4.1 Val av metod

I genomförandet av denna studie ligger en kvalitativ forskningsmetod som grund. Bryman (2018) beskriver två typer av metoder. Vi börjar med kvantitativ forskning som lägger stor vikt vid mätning av en data och analys som kommit fram under insamlingen. Kvalitativ forskning lägger större vikt på ord och situationer än siffror. I denna studie vill jag undersöka vilka verktyg som kan hjälpa mig som lärare att förändra klimatet i mitt eget klassrum. Med det sagt menar jag att en kvalitativ forskningsmetod lämpar sig bäst för mitt arbete. Målet är att få bättre förståelse kring hur jag som lärare kan utveckla min förmåga att skapa en trygg och lärandemiljö i klassrummet samt utveckla mitt ledarskap.

4.2 Aktionsforskning

Genomförandet av studien bygger på ett tillvägagångssätt som kallas aktionsforskning. I arbetet står två poler av kunskap till förfogande – forskare och praktiker. Rönnerman et al. (2004) menar att aktionsforskning grundar sig i de problem och frågor som en praktiker möter i sin egen verksamhet, för att därefter söka en djupare kunskap för att kunna förändra till det bättre. Forskaren står som handledare med sin vetenskapliga kunskap som tillgång vid diskussion och analys. Begreppet aktionsforskning kan delas in i två delar. Först, aktion som ger en indikation om att något ska prövas. Del två blir forskning, som beskrivs som en systematisk process vars syfte är att leda till ny kunskap (Rönnerman et al. 2004).

Forskningsmetoden kan beskrivas som en cyklisk metod som leder till nya förbättringsområden under processens gång (Rönnerman et al. 2004). Likt detta beskriver Nylund (2010) att processen hela tiden leder till nya frågor hos praktikern som får arbetet att fortskrida. Piteå kommun (2021) använde nedanstående modell som beskriver de centrala begrepp som ligger till grund i aktionsforskning.

(Piteå kommun, 2021)

Som visas i figuren ovanför börjar processen i en överblick över den aktuella situationen eller verksamheten. Först identifieras ett område där något problem finns och hur det tar sig i form. Nästa steg blir att utifrån tidigare forskning och beprövad erfarenhet planera och sedan genomföra handling eller aktion och därefter följa genom observationer och dokumentation i form av anteckningar eller ljud- och filmupptagningar vad som förändras eller inte förändras genom analys. Nylund (2010) menar att i nästa steg leder diskussion och analys av resultatet till nya frågor som kräver nya aktioner. På detta sätt kan processen förändras då nya insikter ständigt påverkar nästa steg i arbetet. Det finns en del kritik mot aktionsforskning. Mattsson (2004) menar att det kan bli svårt för forskaren att vara objektiv i forskningsarbetet när den står så nära planering och genomförande av studien. Då traditionellt forskningsarbete söker allmängiltig kunskap finns det en risk att arbetet inte blir utan egen värdering när forskaren är en del i ett förändringsarbete. Mattsson (2004) menar att om forskaren blir en del i aktionen försämras teoriutvecklingen. För att undvika detta måste forskaren hitta verktyg för att hitta olika resonemang och infallsvinklar för att resultatet inte ska bli påverkat. Rönnerman et al. (2004) menar att en objektiv synvinkel i arbetet kan bibehållas genom anteckningar, forskning, självreflektion och dialog.

4.3 Studiens genomförande & urval

Studien genomfördes under vårterminen 2021 under mina 8 lektionstillfällen med årskurs 5. Varje lektionspass var 45 minuter långt. Jag valde denna klass då jag såg att

klassrumsklimatet och min ledarroll hade ett utvecklingsområde som jag ville utforska. Som tidigare nämnt i inledningen upplevde jag svårigheter att genomföra min undervisning på ett bra sätt. Mycket av tiden i klassrummet gick åt till att försöka få fram något slags lugn. Men så fort jag la min uppmärksamhet på en händelse började en annan där jag inte hade uppsikt. Lektionspasset låg på fredagar och var min sista lektion. Detta gav mig gott om tid för efterarbete som reflektion och dokumentation.

4.3.1 Planering av studien

Planeringen kring hur studien skulle genomföras började ta form under höstterminen 2020. Min första uppgift blev att identifiera de utvecklingsområden jag såg i mitt eget klassrum. Med grund i tidigare forskning fick jag utarbeta aktioner som jag skulle kunna applicera och pröva i mitt klassrum. Jag förstod såklart att jag kunde finna oändligt många utvecklingsområden men valde att avgränsa dessa till tre. En faktor som också spelade roll var att arbete skulle kännas rimligt och kvalitativt att genomföra på den tid jag hade till mitt förfogande. Det första handlade om rutiner för att skapa ordning och ro i klassrummet, det andra var demokrati och det tredje handlar om relationer. Anledningen till jag valde just dessa tre är att jag själv alltid tidigare tänkt mig att de lägger grunden för ett fungerande klassrum.

4.3.2 Loggbok för datainsamling

Bryman (2018) väger tungt vid att fältanteckningar tas så fort som möjligt då minnet inte alltid kan redogöra för vad som upplevts. Det kan vara till fördel om anteckningarna är utförliga. Under processen skrev jag ner intryck så fort det fanns tid. Sedan efter lektionen avsatte jag tid för att skriva en utförlig bild av alla händelser. Bryman (2018) kallar detta sätt att arbeta för *fullständiga fältanteckningar*.

4.3.3 Etiska övervägande

Studiens resultat har vuxit fram helt ur mina egna upplevelser av aktionernas påverkan på klassrumsklimatet och mitt ledarskap. Jag har valt att inte ange vilken skola jag arbetade på under studien eller vilken kommun den ligger i. De aktioner jag använde för att förändra mitt ledarskap är tidigare forskningsbeprövade metoder. Därför ansåg jag att jag inte behövde berätta för eleverna i klassrummet att jag genomförde en studie med syfte att utveckla mitt ledarskap och förändra ett klassrumsklimat.

5. Resultat

I detta kapitel kommer studiens resultat redovisas. Grunden för detta kapitel kommer från den loggbok jag skrivit (se bilaga 1). Det kommer delas in i tre huvudrubriker utefter de områden i mitt ledarskap som jag ville utforska. I första delen kommer de aktioner jag valde kopplat till rutiner och ritualer att redovisas. Andra delen kommer redovisa de aktioner som jag valde att implementera kopplat till relationen mellan mig, mina elever och deras vårdnadshavare. Avslutningsvis för detta kapitel kommer de aktioner jag valde angående demokratin i klassrummet.

5.1 Aktion, rutiner & ritualer

Min första aktion genomfördes redan innan eleverna hade anlänt. Innan första lektionen hade jag möblerat rummet så gott jag kunnat för att passa in till de nya rutiner som ska etableras i klassrummet. Jag storstädade klassrummet för att få bort material som inte var relevant för undervisningen. Instrument placerade jag mer systematiskt för att kunna applicera mina nya visioner. Jag märkte då att många situationer som förr kunnat upplevas som störande inte längre förekom. Det kunde vara exempelvis att en elev under lektionen gick fram till en låda och tog ett instrument som inte skulle användas och började spela. Efter en mer strategisk placering av lådan upprepades detta inte lika ofta. Lektionen delade jag upp i tre fokusområden där jag genomförde olika aktioner. Lektionsstart först, följt av undervisningstiden och till sist lektionsavslut.

5.1.1 Lektionsstart

Först valde jag att kristallisera ut en tydlig form för mina lektioner, detta för att skapa en tydlig ram och synliggöra den för mina elever. Mitt mål var att göra mina förväntningar på eleverna så tydliga som möjligt. I min vision skulle lektionerna alltid börja på samma sätt. Jag frågade elevernas mentor om hen kunde följa sin klass bort till musiksalen, där jag stod redo i dörren för att ta emot klassen. När klassen anlände återvände mentorn tillbaka till sitt eget klassrum och jag blev ensam med eleverna som stod på ett led längs väggen utanför dörren. Jag och eleverna hade tillsammans under föregående lektionstillfälle bestämt några olika sätt vi skulle hälsa varandra välkomna i dörren. Gemensamt för alla hälsningar var att titta på varandra i ögonhöjd, eftersom att titta varandra rakt i ögonen kanske kunde kännas obekvämt

till en början. Sedan kunde man välja på exempelvis armbåge mot armbåge, slå ihop vars en fot eller bara vinka och säga hej. Jag använde alltid alla elevers namn när jag hälsade. Efter att en elev hälsat i dörren fick hen gå in till sin bestämda plats och sätta igång med en enkel startuppgift. När alla elever landat på sin plats och haft några minuter med den enkla startuppgiften övergick lektionen till nästa moment. Under de första lektionstillfällena behövde vi tillsammans lägga ner mycket tid vid att befästa dessa rutiner. Men efter tredje gången märktes det skillnad. Jag skrev följande i min loggbok:

”Idag kändes det klockrent med den nya rutinen vid start. Jag kände ett påtagligt lugn som jag inte upplevt tidigare. Övergången mellan lektionsstart och första huvudmomenten var väldigt lugn och mjuk. Mycket av den oron som brukar infinna sig i klassrummet såg jag inte idag.”

Trots att ovanstående citat från loggboken visar på ett positivt resultat så ser jag vid andra senare tillfällen att rutinen inte fungerade lika bra. Följande är hämtat ur loggboken vid lektionstillfälle 6:

”Idag var det en orolig stämning vid lektionsstart. Pratade med klassens mentor vid slutet av dagen som berättade att det hade varit en orolig vecka på grund av några incidenter”

Överlag när jag ser över min loggbok så ser jag att rutiner har fungerat bra vid de flesta tillfällen.

5.1.2 Under lektionen

Det första jag var tydlig med att etablera här var att tydliggöra mina förväntningar på eleverna under aktivitetsbrytande moment som toalettbesök och sen ankomst eller liknande. Detta var egentligen ingen stor skillnad från hur vi gjort förr, men jag kände att en repetition inte skulle skada. Då denna rutin egentligen redan var etablerad fungerade den fint och störde inte under lektionen.

Det andra området jag valde att fokusera på efter att lektionen satt igång var övergångar mellan olika moment. Speciellt när det handlar om instrumenthantering. Hur kan vi hämta, lämna och hantera instrumenten så smidigt som möjligt och samtidigt behålla ett behagligt klimat i klassrummet? Vi började med en öppen dialog med förslag från mig och elever om hur detta skulle gå till, där jag var lyhörd och lyssnade in önskemål och idéer. Jag försökte också se över de behov som finns bland eleverna när det kommer till behov av aktivering, där väntan och stillasittande är svårt. Utifrån detta tog jag ett beslut. För att bestämma vem som

skulle få spela vilket instrument använde jag mig av ett lottningsprogram på datorn, antecknade efter vem som spelat vad för att säkra upp att alla ska få prova alla instrument. Jag utsåg små elevgrupper som fick ansvara för olika instrument. Exempelvis fick sex elever ansvara för våra keyboards. Det fick se till så att allt var i sin ordning med sladdar och liknande, men även att visa de andra eleverna som inte provat keyboard än hur den fungerade. Det ingick också i deras uppgift att se till att allt var i ordning när det var dags att packa ihop efter spel. Detta var något som var svårare att etablera.

”Känns lite trevande när det är dags att spela. Det uttrycks ibland en orättvisa när det kommer till instrumentfördelning trots än att det alltid antecknas av mig. Blir lätt lång diskussion om vem som har fått spela vad. Som lärdom så lägg upp listan där varje elev bockas av efter dem fått spela ett visst instrument”.

Efter mitt förtydligande kändes dessa övergångar smidigare. Jag började uppleva ett annat lugn i fasen mellan moment i lektionen när elever hade bestämda sysslor att utföra. Jag märkte speciellt hur de elever som tidigare ofta hade förflyttningar eller övergångar som orosmoment började hantera dessa situationer bättre när alla inblandade visste vad de skulle göra.

5.1.3 Lektionsslut

På samma sätt som jag lade stor vikt vid att ha en tydlig rutin för att starta en lektion, så var min ambition att skapa ett lika tydligt avslut. Jag ville ge eleverna en tydlig känsla av att nu är det snart slut för idag. Lektionens struktur stod tydligt på tavlan med en ungefärlig tid för varje moment. En timetimer användes också för att synliggöra för eleverna hur mycket tid som var kvar på varje moment. När vi närmade oss slutet började vi med att summera vad vi gjort på lektionen, vad vi lärt oss och hur vi ska fortsätta jobba med detta i framtiden. Jag meddelade också vad nästa veckas lektion skulle ha för innehåll. Efter det sjöng vi en gemensam låt med olika rytmer spelade på kroppen. Till sist fick en rad i taget gå och ställa sig på ett led vid dörren. När alla var inne i ledet följde jag tillbaka eleverna till sitt hemklassrum där deras mentor tog emot. Jag upplevde stor frustration från eleverna när denna rutin skulle implementeras. De uttryckte oro över att det tog för långt tid.

”Kände mycket oro i klassrummet idag vid avslut. Jag fick höra av eleverna att allt tog för lång tid och att jag kommer stjäla tid från deras rast. Vad jag själv märkte var att det vanliga stöket och bråket som ibland uppstod vid avslut inte förekom”.

Som citatet ur loggboken visar så uttrycker jag att många av de orosmoment som var vanliga vid avslut inte förekom längre. Jag såg då en möjlighet i att fortsätta med denna rutin trots mycket kritik av eleverna. Mycket riktigt när de senare vande sig vid rutinen och gick den fortare att genomföra så upplevde jag ett annat lugn från elevernas sida.

5.2 Aktion, relationer

5.2.1 Lärar-elevrelation

En ambition var att bli en större del av mina elevers dag än bara de 45 minuter jag träffar dem under musiklektionen. Jag såg över mitt schema för att hitta så mycket luckor som möjligt för att kunna spendera mer tid tillsammans med dem. Det gick att få ihop så jag kunde spendera en stund med klassen en gång om dagen utöver vår lektionstid tillsammans. Denna tid fördelades mellan att vara med dem på rasten eller att äta pedagogisk lunch tillsammans. Jag försökte också så ofta jag kunde att följa med på klassens schemabrytande aktiviteter som utflykter och liknande. Under dessa tider var det mycket enklare att finna tid för vardaglig konversation.

”Det känns väldigt skönt att kunna samtala med en elev utan att känna stressen över att jag inte behöver tillgodose alla andra behov på samma gång. Det blir ett helt annat lugn och jag hinner verkligen ta in vad eleverna säger och känner. Saker som det aldrig skulle finnas tid till under en lektion med 25 elever uppstår när vi är tillsammans under andra förutsättningar.”

Genom att se eleverna i andra situationer än bara i klassrummet gjorde att jag fick en helt annan uppfattning om deras dag. Hur de agerar i olika situationer utefter sina förutsättningar. På så sätt gav det mig en klarare bild av hur de fungerar och vilka olika behov de kan ha i vardagen. Eleverna fick såklart se mig i andra situationer än de var vana vid också. När jag exempelvis deltog i deras lekar eller när vi spelade fotboll tillsammans utvecklades vår

relation utan de gränser som de klassiska pedagog-elev-rollerna har. Jag kunde vara en del av deras värld i aktivitet, skratt och samtal.

När jag som vuxen befann mig ute på skolgården mer med klassen befann jag mig såklart också mer i de konflikter som uppkommer och som jag fick vara med och utreda. Efter en tid så märkte jag att eleverna vände sig mer och mer till mig när de behövde hjälp med något eller kände sig nere.

”Idag kom en elev och knackade på personalrummet och frågade efter mig. Det har förr inte hänt under dessa omständigheter. Elever har tidigare sökt kontakt men då har det varit kopplat till undervisningen. Nu var det en elev som var ledsen och ville prata med mig.”

Jag upplevde också att det blev enklare att genomföra min lektioner med klassen när jag hade bättre insyn i hur deras dag och vecka hade varit. Det blev enklare att veta var nivån på lektionen skulle läggas när jag känner eleverna bättre och vet hur de påverkas om de hänt något utanför den vardagliga rutinen.

5.2.2 Relationen till vårdnadshavare

Ett mål var att etablera en relation till mina elevers vårdnadshavare. Jag hade tidigare haft en del kontakt när det förekommit incidenter som inte tillhör vardagen eller angående frågor vid bedömning vid terminsslut. Nu ville jag istället skapa en kontinuerlig kontakt där vi tillsammans kunde hjälpas åt att hitta tillvägagångssätt för elevernas bästa.aktionen som då blev till var telefonsamtal till de elevers vårdnadshavare som jag kände att jag inte riktigt nått fram till innan. Oavsett om lektionen hade fungerat bra eller mindre bra så ringde jag till vårdnadshavare och beskrev hur dagen hade varit.

“Efter samtal hem till vårdnadshavare idag fick jag en bra känsla. Kunde meddela att lektionen hade gått fint och beskrev vad vi hade gjort. Några av vårdnadshavarna hade redan pratat med sina barn som hade stolt beskrivit vad de lärt sig. Jag kunde då meddela målet med undervisningen och beskriva hur vi skulle jobba vidare så vårdnadshavarna kunde förmedla detta en gång till sina barn.”

Efter någon vecka med dessa samtal upplevde jag att min relation till de flesta av eleverna vars vårdnadshavare jag pratade med blev bättre. Jag uppfattade att de fått en annan studiero och ett större intresse för ämnet. Vårdnadshavaren kunde förbereda eleven på vad som skulle hända nästa gång på musiklektionen. Eleverna uttryckte även en stolthet efter en lektion när de visste att jag skulle meddela hem hur lektionen hade varit för dem. Jag märkte även under dessa samtal att vissa vårdnadshavare inte var lika intresserade av våra samtal.

“Efter ett samtal idag uttryckte en två vårdnadshavare att våra samtal kändes onödiga. Om inget allvarligt hade hänt behövde inte jag meddela hem. Jag försökte förklara varför jag ville ha dessa samtal men det togs inte emot så bra. Föreslog att vi kunde ha samtalen varannan vecka istället och de svarade de ja på.”

När det var dags att ringa upp igen efter två veckor fick jag inget svar av dessa vårdnadshavare. Vad detta berodde på vet jag inte då jag inte fick kontakt med dem innan studiens slut. Detta resulterade i att jag inte vet hur denna aktion hade påverkat de elever vars vårdnadshavare inte deltog i samtalen.

5.3 Demokrati i klassrummet

Ett demokratiskt ledarskap fick lov att genomsyra hela perioden under studien. Jag ville dock vara mån om att inte förlora min auktoritet. Lyhördhet fick spela stor roll som uppsamling av information angående elevers viljor och behov. När nya moment i undervisningen, exempelvis ensemble, skulle genomföras hade vi öppna dialoger om vilket material som skulle användas. Jag ville inte hamna i långa diskussioner, utan lyssnade istället in önskemål, skrev upp förslag och till sist bestämde jag vilket det blev. En del sura miner blev det men överlag kändes klassen lugn. Vid utvärderingen tillsammans med eleverna uttryckte de att slippa långa diskussioner som ibland kunde resultera i bråk var skönt och tryggt. Eleverna tyckte det kändes tryggare att komma med egna förslag när det i slutändan var läraren som bestämde. De slapp då oroa sig över att ingen annan elev i klassrummet skulle rösta på deras förslag. Det visade sig att aktionen inte alltid togs emot på samma sätt.

“Stor protest idag när vi skulle välja låt till avslutningen. En stor grupp elever var inte alls nöjda med låtvalet. Har förr vikt mig i liknande situationer men inte idag. Men efter att jag förklarade varför jag resonerade som jag gjorde lugnade sig protesten.”

Det var en del liknande situationer i början av aktionen. Men med tiden som måttstock blev tillvägagångssättet mer accepterat och uppskattat. Jag märkte att vi fick mycket mer tid till arbete när vi inte fastnade i långa diskussioner. Det blev också bättre kvalitet på undervisningen när det i slutändan var jag som bestämde, men också förklarade, vilket material som skulle passa bäst utifrån min professionella kunskap.

”Det känns så skönt nu när det finns ett tydligt tillvägagångssätt när vi ska ta beslut i helklass. Allt går så mycket smidigare. Min lyhördhet och nya uppfattning om elevers behov har gjort det mycket enklare att planera moment till lektionerna.”

Som citatet ovan beskriver blev det enklare för mig planera en god undervisning. När det fanns tydliga ramar för hur demokratiska situationer skulle gå till ökade sannolikheten för att elever skulle delta på ett givande sätt. Den oro som förr uppkommit i klassrummet fanns inte kvar längre.

5.4 Sammanfattning

Vid en generalisering av hur de aktionerna togs emot går det att se en tydlig röd tråd. I början av perioden kom ofta en våg av oro när nya arbetssätt och metoder trädde i kraft. Men det går att med tiden se en acceptans bland eleverna och tydlig förändring i klassrumsklimatet. Aktioner kopplade till rutiner och ritualer ökade sannolikheten för att eleverna visste vad de skulle göra och begränsade möjligheterna för avvikande situationer.

Aktioner som implementerades för att förbättra min relation till eleverna visade sig ge mig större medvetenhet angående de behov som fanns hos varje individ. Det blev på så sätt lättare att möta dem och ge de förutsättningar som behövdes för att underlätta deras skoldag. Relationen med vårdnadshavare fick lite olika effekt. De elevers vårdnadshavare som fullföljde våra samtal visade på positiv effekt hos eleven. De vårdnadshavare som valde att inte fullfölja gjorde att jag inte kunde uppfatta om det skulle få effekt eller inte.

Aktionerna kopplat till demokrati i klassrummet gav undervisning bättre kvalitet. Moment som tidigare upptagit mycket tid av lektionen blev nu mer effektiva. Konflikter om val och beslut började med tiden minska.

6. Diskussion

I följande kapitel kommer studiens resultat och den presenterade litteraturen ligga till grund för diskussionen. Syftet med kapitlet är att knyta ihop säcken i aktionen. Sista delen i kapitlet kommer föreslå vidare forskning i ämnet utifrån mina personliga reflektioner.

6.1 Rutiner och ritualer

I varje del av resultatet syns det att jag har övervägt vilka delar av dagen som gått att påverka. Jag kom till insikten att jag inte skulle kunna påverka hela dagen för eleverna eller de miljöer och situationer som de utsätts för. Steinberg (2018) menar att lärare behöver identifiera de saker som de själva kan påverka och inte lägga tid på något annat. Det första jag såg mig själv kunna styra över var hur klassrummet såg ut. Wallberg (2019) beskriver hur viktigt det är med möblering i klassrummet och att dess design ska gynna den verksamhet som bedrivs där, annars finns det risk att eleverna blir distraherade. I linje med detta förändrade jag klassrummets inredning för att passa mina planerade aktioner. Som redovisat i resultatkapitlet var det många situationer som upplevts som avvikande inte längre ägde rum. Det visade sig att om det inte finns utrymme eller saker som lockar sinnet på annat håll så ökar sannolikheten för att sådana situationer inte kommer förekomma.

Den första aktion som jag presenterar används redan innan lektionen har börjat. Detta i linje med Wallberg (2019) som menar att tiden innan lektionen också ska betraktas som lektionstid. Syftet med detta är att eleverna redan då ska veta vilka förväntningar som ställs och även ge dem en trygghet där de vet vad som kommer att hända. Många frågetecken som vanligtvis finns i en elevs huvud elimineras när det finns tydliga rutiner. I linje med ovanstående menar Ekstrand (2007) och Steinberg (2018) att om inte tydliga rutiner etableras för att skapa trygghet och stabilitet kommer konsekvensen visa sig i osäkerhet som sprids mellan eleverna. Jag såg många likheter som bidrog till ett lugnare klassrumsklimat efter att rutinen ute i korridoren etablerats.

Mitt mål var att rutiner likt den vid lektionsstart skulle finnas som en röd tråd genom hela lektionerna. Samma trygga känsla skulle följa eleverna under hela undervisningstillfället. I linje med detta menar Wallberg (2018) att struktur och tydliga rutiner ska vara närvarande under hela lektionen för att eleverna ska kunna hålla så mycket fokus de kan på uppgiften.

Som loggboken visar har rutinerna som infördes resterande tid gett effekt. Övervägande visar resultatet på ett positivt resultat, men även vissa så kallade bakslag. Varför det ser ut så skulle kunna bero på att studien varade förhållandevis kort tid. En annan möjlig anledning kan vara att dessa rutiner inte fanns där från början när jag tog över musikundervisningen. Jag var musiklärare för denna klass i över en termin innan jag genomförde någon aktion. Så på ett sätt kan man se hela den studien vars syfte var att skapa rutiner och utveckla mitt ledarskap till en början bröt en rutin eller ett gammalt mönster. Dock visar studien att det går att förändra en pågående praktik, det behöver inte vara en ny skola, en ny pedagog eller en ny grupp, det ligger i pedagogens händer att skapa det klassrumsklimat som hen ser gynnar elevernas fokus och koncentration och på så sätt deras lärande och utveckling.

Ritualen vid avslut fick ett blandat resultat. Dock kunde jag tydligt dela upp resultatet i två delar. I början av studien skapade rutinen mycket oro i klassrummet. Så fort vi började med avslutet så kändes det som att eleverna redan var utanför klassrummet. En reflektion kring varför de blev så skulle kunna vara att eleverna var vana vid ett annat sätt. När läraren säger att vi närmar oss slutet så är det bara att släppa vad man gör och springa ut. Wallberg (2019) beskriver situationen och menar att en rutin för detta är mycket viktigt för att inte påverka studieron och förlora lektionstid. Efter några tillfällen och fram till slutet av studien fick ritualen ett mer förväntat resultat. Återigen kan detta bero på att det ibland tar ett tag innan man vänjer sig vid förändring och nya moment som utmanar den gamla vardagen.

6.2 Relationer

För att lära känna mina elever bättre och få en bättre relation drog jag slutsatsen att jag behövde spendera mer tid tillsammans med dem. Mina lektioner som varar i endast 45 minuter blir inte tillräckligt för att nå så många elever. Denna reflektion stämmer överens med Drugli (2014) och Ekstrand (2007) som menar att lärarens måste vara en del av hela elevernas skoldag för att kunna bygga upp en god relation. Jag anser också att det är viktigt att se sina elever i olika situationer, lika viktigt som det är för dem att se sin lärare i andra miljöer. Det blir helt andra utbyten mellan individerna än vid en vanlig lektion. Som lärare kan man också slappna av och släppa stressen över att undervisning ska nå alla, och istället vara helt i det sociala sammanhanget. Många elever kan säkert också släppa pressen över att prestera. Genom att se hur eleverna agerade i andra situationer gav det mig en ny insikt i deras behov och sätt att hantera olika saker. Med hjälp av detta blev det enklare att lägga upp

undervisningen för att gynna deras lärare. Drugli (2014) menar att detta är det stora målet med relationen till eleverna. Den ska finnas till för att gynna deras lärande.

Jag nämner i resultatkapitlet att elever börjar vända sig till mig mer och mer när de ville prata med någon. Då detta inte hänt på samma sätt innan så tolkar jag det som att vår relation har förändrats på grund av de aktioner jag genomförde. Det har tydligt växt fram en tillit oss emellan som inte varit lika starkt tidigare. Om du känner till elevens emotionella behov och kan hjälpa till tror jag du kan gynna lärandeprocessen då den annars kan begränsas om eleven tänker på något annat betungande. I linje med detta menar Drugli (2014) att lärarens kompetens att hjälpa elever i dessa situationer som mycket viktig.

Med Skolverket (2011) i tanken som menar att det ingår i lärarens uppdrag att finnas som stöd till vårdnadshavare la jag stor vikt vid relationen till vårdnadshavare. Jag nämner i resultatkapitlet att kontinuerlig kontakt med hemmet etablerades. Jag förhöll mig till de tips som Steinberg (2018) beskrev.

- **Artighet.** Var alltid artig. Vad du än säger eller gör, säg och gör det på ett artig sätt. Utan undantag.
- **Information.** Överinformera! Ingen ska någonsin behöva skylla på dig för att de inte visste vad som var på gång.
- **Samverkan.** Sök möjligheter till samverkan. Be om föräldrarnas hjälp. Gör upp en gemensam plan med föräldrarna. Klargör vad det är som du ska göra och vad du vill att de ska göra.
- **Ramar.** Du har rätt att sätta ramar i kontakten med föräldrarna. Du kan mycket väl svara i telefonen och säga, när du hör vem det är: "Vi kan prata i tio minuter, sedan behöver jag hjälpa min dotter med läxorna" (eller något annat du behöver göra). De allra flesta (det finns naturligtvis undantag) respekterar ramar, men för att göra det måste de veta vilka ramar som gäller.
- **Tydliggör ansvar.** Att tydliggöra ansvar innebär att du tydligt lyfter fram vad du lovar att göra som lärare. Det innebär också att du lyfter fram vad du förväntar dig att föräldrarna ska göra och även vad du förväntar dig att eleven ska göra. Det är med andra ord en överenskommelse om ansvar mellan tre parter. För att skolsituationen ska

förbättras är det viktigt att alla vet vilket ansvar de har, och att det som ska göras är konkret och dessutom uppföljningsbart.

Jag la stor vikt vid att förmedla allt positivt som hänt under dagen kopplat till eleven. Detta för att berömma positivt beteende ökar sannolikheten för det ska fortgå.

Det går att läsa ur loggboken att en del av resultatet visar positiva effekter. I Resultatkapitlet nämns att en god kommunikation med en del vårdnadshavare påvisar en förändring i elevernas beteende och resultat. En reflektion kring varför det blev så är att de rutiner och arbetssätt som används i skolan också förmedlas till hemmet. På så sätt kan dessa även diskuteras och etableras i hemmet vilket kan gynna elevens inläring. Skolverket (2014) förstärker denna reflektion när de menar att elevens utveckling förstärks av att arbetet som genomförs i skolan även är förankrade i hemmet.

Som även nämns i resultatkapitlet såg jag inte samma genomslag med alla vårdnadshavare. I loggboken har jag skrivit att samma intresse för kontinuerlig dialog inte fanns hos alla vårdnadshavare. Detta resulterade i att jag inte kan se om de fick någon effekt på eleverna vars vårdnadshavare valde att inte delta i samtal. Anledningen till detta skulle kunna vara att föräldrarna helt enkelt inte hade tid eller ork för detta i vardagen. Harju & Tallberg Broman (2013) beskriver positiva fördelar med tät kontakt med vårdnadshavare, men att alla inte kommer med samma förutsättningar. Här kan en stor del olika faktorer påverka som exempelvis familjesituation.

6.3 Demokrati

Ordet demokrati och dess definition i skolan är, som jag har förstått, inte helt enkelt att begripa. Betyder det att alla ska bestämma lika mycket på samma villkor? Skolverket (2011) menar att skolan ska vara demokratiskt utformad, alltså att elever ska få vara med vid planering av aktiviteter och undervisning. Men betyder detta att elever ska närvara och få sin vilja fram vid varje beslut? Jag känner själv att det skulle bli en enormt tidskrävande effekt. Det var lite den fällan jag själv hade hamnat i som lärare innan denna studien kommit till. Steinberg (2018) beskriver ett vanligt problem som kan uppstå hos läraren som är osäker på sitt ledarskap och rädda för att bli för auktoritära. Fenomenet ovan kan jag absolut känna igen mig i. För att lyckas ta sig ur denna situation behövde jag luta mig mer mot min auktoritära sida. Såklart inte på bekostnad av elevernas vilja eller behov. Men jag anser att det blir mer

kvalitet i undervisningen när det i slutändan är lärare med professionen i grunden som väljer vilket beslut som är lämpligast.

Frågorna som Steinberg (2018) menar att läraren måste besvara för att kunna förhålla sig till angående demokrati i klassrummet blev jag tvungen att begränsa.

- **Delaktighet.** Hur mycket ska eleverna bestämma, och över vad?
- **Krav.** Vågar vi ställa krav och hur?
- **Konsekvenser.** Vilka konsekvenser blir för dem som inte följer regler och överenskommelser?
- **Förväntningar.** Var lägger vi ribban när alla helst ska bli godkända och alla, oavsett förmåga, går i samma klasser?
- **Regelsystem.** Hur många och vilka regler ska vi ha? Vem bestämmer reglerna?
- **Ordning.** Vem är främst ansvarig för arbetsron, och vilken ordning kan vi kräva?
- **Ansvar.** Vad menar vi egentligen med att ta ansvar och vems uppgift är det att träna ansvarstagande?
- **Relationer.** Hur nära relationer ska vi ha till eleverna?
- **Metoder.** Vad ska vi använda för metoder istället för traditionell förmedlingspedagogik?

Allt fokus hamnade på första frågan som går under ordet delaktighet. Tiden för studien spelade roll för denna begränsning och det kändes som det mest relevanta och konkreta för syftet. Elevers vilja och behov ska alltid finnas med i beslutstagandet men det är lärarens ansvar att det som bestäms är det mest gynnsamma för elevernas utveckling.

Ekman & Pilo (2012) beskriver fenomenet indirekt demokrati där en grupp människor väljer fram representanter som sedan får ta besluten. I linje med Steinberg (2018) anser jag att lärare bör vara lyhörd, ta hänsyn till elevers viljor och önskemål. Men i slutändan är det läraren som utifrån sitt omdöme och sin profession tar beslutet. Det var denna metod jag använde i studien. Jag skriver i loggboken att de långa diskussionerna började försvinna och det blev överlag lugnare i klassen vid dessa tillfällen. Men som tidigare nämnt fanns det protester mot metoden, återigen så tror jag detta beror på att det kändes som en förändring av ett tidigare arbetssätt. Men när eleverna mognat in i denna metod kunde de acceptera den och uttryckte att det kändes skönt. När tydliga spelregler synliggjordes och kontinuerligt användes i demokratiska situationer i klassrummet fanns det inte samma utrymme för konflikt som

tidigare uppkommit. I linje med detta menar Steinberg (2018) att tydliga ramar krävs i dessa demokratiska sammanhang för att eleverna inte ska känna oro.

7. Slutsats och framtida forskning

I detta kapitel kommer studiens frågeställning att besvaras utifrån resultatet och diskussionen ovan. Följande kommer en egen reflektion över studien och till sist presenteras förslag för vidare forskning på det aktuella området.

7.1 Slutsats av studiens forskningsfråga

Frågeställningen för studien lyder enligt följande:

- På vilket sätt kan lärarens metoder kring demokrati, relationer, rutiner/ritualer påverka klassrumsklimatet?

Utifrån frågeställningen ovan påvisar studiens resultat att klassrumsklimatet kan förändras till det positiva. En tydlig röd tråd som går att följa i resultatet är att de aktioner som implementeras till en början kan skapa oro bland eleverna. De tydliga förändringar som eleverna möter bryter deras vardagliga rutin och skapar ett orosmoment. Dock går det tydligt att se en förändring i deras beteende kopplat till de nya metoderna. De aktioner som har varit möjliga att hålla konsekventa genom hela studiens genomförande går att generalisera på detta sätt. Men aktionen knuten till relationen mellan lärare och vårdnadshavare blir inte lika generaliserbar. Detta för att alla inte deltog på samma sätt. För att sammanfatta så visar det sig att tydliga och synliga ramar gynnar eleverna då det blir enklare att förstå vilka förväntningar som finns. Studiens tillförlitlighet bör också diskuteras. Då perioden som studien varade endast är under tio veckor och bara involverar en lärare med sin grupp elever är det inte säkert att resultatet går att generalisera.

7.2 Egna reflektioner

Jag önskar att fler lärare genomför liknande reflektioner över sitt ledarskap som de som sådde fröet till denna studie. Om vi inte har en genomtänkt systematik i vårt ledarskap är det lätt att glömma bort våra grundläggande värderingar i olika situationer som kan uppstå i ett klassrum. Det är också viktigt att man som lärare kan identifiera sitt handlingsutrymme och ta makten över sig själv och de situationer som man kan påverka. Jag, som säkert så många andra, har fastnat i allt det som inte går att påverka som lärare, exempelvis storlek på klasser, ekonomi

med mera. Jag tror att så mycket av ens glädje och energi för yrkesrollen går till spillo när fokus läggs på dessa faktorer. Sedan spelar såklart varje lärares förutsättningar och arbetsbelastning en stor roll. Om läraren känner sig överbelastad med pressat schema och arbetsuppgifter kanske det inte finns utrymme och ork för tanke på något annat än att hålla huvudet över vattnet. Vi lever ju i en tid där lärare får mer och mer på sitt bord utan någon kompensation. Så det gäller ju att ledningen på skolor ger de förutsättningar som behövs för ett utvecklingsarbete.

Om förutsättningar finns tror jag att det är viktigt att börja från grunden när man rannsakar sitt ledarskap. Idén till studien föddes bland annat ur att jag kände att det var svårt att genomföra min undervisning på ett bra sätt på grund av klassrumsklimatet. Men när ramarna förtydligades och jag var konsekvent tydlig med mina förväntningar förändrades situationer och undervisningen fick högre kvalitet.

7.3 Framtida forskning

I denna studies fall är det bara musklärare som träffar eleverna en gång i veckan som deltar. Jag skulle vilja se en liknande studie där alla de lärare och fritidspersonal som träffar eleverna under dagen deltar. Det hade varit intressant att se resultatet om klasslärare, idrottslärare, musklärare, fritidspersonal och slöjdlärare tillsammans utformat aktioner som samtliga implementerade i undervisningen.

Ett annat intressant förslag skulle varit att undersöka hur aktionerna påverkar elever i andra åldrar. Då skulle studien även kunna pågå under en längre tid. Det skulle vara intressant att se resultatet om studien pågick i ett år eller till och med under ett helt stadie.

Jag nämner i slutsatsen att förutsättningarna för lärare att bedriva eget utvecklingsarbete kan se olika ut. Det hade varit intressant att se en studie kring hur lärare upplever sina möjligheter att utvecklas i sin yrkesroll.

För att få en bredare syn på området behöver liknande studier genomföras på olika skolor i Sverige spritt över landet.

Det framkommer i resultatkapitlet att de vårdnadshavare jag kontaktade hade olika förhållningssätt till våra samtal. Litteraturen beskriver också att föräldrarna förutsättningar ser olika ut kring att involvera sig i elevernas skolgång. Det skulle därför vara väldigt intressant med en studie som undersöker hur vårdnadshavares involvering i skolgången påverkar eleverna.

Referenslista

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (tredje upplagan). Stockholm: Liber.

Drugli, M. (2014). *Läraren och eleven: goda relationer ger bättre lärande*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Ekman, J. & Pilo, L. (2012). *Skolan, demokratin och de unga medborgarna*. (första upplagan). Malmö: Liber.

Ekstrand, G. & Lelinge, B. (2007). *Klassen som gud glömde: hur man förebygger och åtgärdar oro och konflikter och får ett bra klassrumsklimat*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Harju, A. & Tallberg Broman, I. (red.) (2013). *Föräldrar, förskola och skola: om mångfald, makt och möjligheter*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Mattsson, M. (2004). *Att forska i praktiken: en kunskapsöversikt och en fallstudie*. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Rönnerman, K., Tornberg, G., Axén, U., Bergström, K., Nyberg, E., Söderström, Å., Folkesson, L., Olin, A., Nylund, J., Eriksson, A., Westberg, L. & Berlin, J. (red.) (2004). *Aktionsforskning i praktiken: erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur

Piteå kommun (2021). *Piteå kommun* <https://www.pitea.se/invanare/skola-forskola/pitea-i-topp-en-skola-i-framkant/forskning-och-utveckling/aktionsforskning/>

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Hämtad 2021-07-21 från: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan>

Skolverket (2014). *Skolan och hemmet – exempel och forskning om lärares samarbete med elevernas vårdnadshavare*. Stockholm: Fritzes. Hämtad 2021-07-21 från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet>

Steinberg, J.M. (2018). *Ledarskap i klassrummet: handbok för arbetsro och effektivt lärande*. (Tredje upplagan). Stockholm: Gothia fortbildning.

Wallberg, H. (2019). *Lektionsdesign: en handbok*. (Första upplagan). Stockholm: Gothia Fortbildning.

Bilaga 1

Loggbok

Tillfälle: 1

Rutiner/ritualer

Starta tog lång tid som förväntat. Då vi endast tidigare prata om hur det skulle gå till var det många som glömt. Men jag var konsekvent och nöjde mig inte förens den genomfördes som den skulle.

Vi provade nya systemet för fördelning av instrument, och olika ansvarsområde delades ut. Inga problem här denna gång.

Kände mycket oro i klassrummet idag vid avslut. Jag fick höra av eleverna att allt tog för lång tid och att jag kommer stjäla tid från deras rast. Vad jag själv märkte var att det vanliga stöket och bråket som ibland uppstod vid avslut inte förekom

Demokrati

Förklarade det nya sättet vi skulle arbeta med för att ta gemensamma beslut i grupp. Först tyckte eleverna bara det var en bortförklaring till att jag skulle bestämma saker. Men efter min motivering kunde de ändå kanske tänka sig att jobba på detta sätt.

Relationer

Första veckan jag har följt elever så mycket schemat tillåtit. Får mycket frågor om varför jag är här. Försökt prata och träffa eleverna i så många situationer som möjligt.

Ringde de första samtalen till vårdnadshavarna idag. Det var väldigt uppskattat från båda hållen.

Tillfälle: 2

Rutiner/ritualer

Starten gick helt okej idag. Det var dock mycket prat och stök i ledet. Men jag ser det som en framgång at vi i alla fall kunde stå i led och vänta även fast det var lite stökigt

Känns lite trevande när det är dags att spela. Det uttrycks ibland en orättvisa när det kommer till instrumentfördelning trots än att det alltid antecknas av mig. Blir lätt lång diskussion om vem som har fått spela vad. Som lärdom så lägg upp listan där varje elev bockas av efter dem fått spela ett visst instrument

Vid avslut var det precis som förra gången en del oro i klassen. Det tycker allting tar för lång tid.

Demokrati

Vi skulle idag bestämma ny låt att spela i ensemblen. Jag lät eleverna komma med förslag. De blev väldigt upprörda när jag tillslut bestämde vilken låt de tillslut blev. Jag förklarade då varför jag tog det beslutet som jag gjorde. Jag berättade att denna låt kommer passa bättre på grund av instrumenten vi har tillgång till och svårighetsgraden. Till slut kunde de lugna sig och köpa mitt resonemang.

Relationer

Det känns väldigt skönt att kunna samtala med en elev utan att känna stressen över att jag inte behöver tillgodose alla andra behov på samma gång. Det blir ett helt annat lugn och jag hinner verkligen ta in vad eleverna säger och känner. saker som det aldrig skulle finnas tid till under en lektion med 25 elever uppstår när vi är tillsammans under andra förutsättningar.

Under samtalen med vårdnadshavarna idag var jag noga med att informera om allt positivt som hänt under dagen. Det togs emot med glädje av de flesta. 2 av vårdnadshavare tyckte dock det var lite märkligt att jag inte hade något annat att berätta om.

Tillfälle: 3

Rutiner/ritualer

Idag kändes det klockrent med den nya rutinen vid start. Jag kände ett påtagligt lugn som jag inte upplevt tidigare. Övergången mellan lektionsstart och första huvudmomenten var väldigt lugn och mjuk. Mycket av den oron som brukar infinna sig i klassrummet såg jag inte idag

Idag var listan framme när det var dags att dela ut instrument. Det eliminerade klagomål och åsikter om vem som hade spelat vad.

Avslut för lektionen var fortfarande lite oroligt. Men inte alls i samma utsträckning som tidigare. En stor del av gruppen kändes lugnare.

Demokrati

Stor protest idag när vi skulle välja låt till avslutningen. En stor grupp elever var inte alls nöjda med låtvalet. Har förr vikt mig i liknande situationer men inte idag. Men efter att jag förklarade varför jag resonerade som jag gjorde lugnade sig protesten.

Relationer

Känner att jag börja känna mina elever lite bättre. Ser hur de reagerar i olika situationer. När jag bli mer medveten om detta blir det enklare att hantera situationer som uppkommer på lektionerna.

Samtalen med vårdnadshavarna fungerar till mestadels bra. Jag förstår på eleverna under lektionerna att samtalen påverkar dem positivt. De vill gärna veta om jag kommer meddela dagens händelser till deras vårdnadshavare.

Tillfälle: 4

Rutiner/ritualer

Det börjar gå smidigt vid start av lektionen nu. Rutinen börjar bli befäst och vi får en lugn start. Rutinerna vi bestämde som spelar in under lektionen fungerar bra. Mycket av de avvikande situationerna som tidigare uppstod börjar bli mindre och mindre. Avslut på lektionen börjar också blir bättre. Nu när den är mer inarbetad blir vi klara i tid och elever har köpt metoden.

Instrumentfördelningen gick bra idag. Dock var det lite slarv med elevernas ansvarområde. Efter tydlig förklaring om varför de finns till så gick det lättare.

Avslutet gick helt okej idag. Några få klagomål, men framförallt inga orosmoment som bråk eller stök.

Demokrati

Idag pratade vi om hur de tyckte att vårt val av låt förra veckan hade gått. Några uttryckte att jag var tråkig som bestämde åt dem. Men vissa elever landade i att de var bra att jag valde en låt som skulle bli enklare att genomföra. Några sa att det var skönt att vi inte röstade som vi tidigare gjort. Detta för att slippa rädslan över att ingen skulle rösta på deras låt.

Relationer

Efter samtal hem till vårdnadshavare idag fick jag en bra känsla. Kunde meddela att lektionen hade gått fint och beskrev vad vi hade gjort. Några av vårdnadshavarna hade redan pratat med sina barn som hade stolt beskrivit vad de lärt sig. Jag kunde då meddela målet med undervisningen och beskriva hur vi skulle jobba vidare så vårdnadshavarna kunde förmedla detta en gång till sina barn.”

Tillfälle: 5

Rutiner/ritualer

Idag fungerade samtliga rutiner/ritualer perfekt. Det var så roligt att se. Ett sånt tydligt lugn genomsyrade hela lektionen.

Demokrati

Idag skulle vi bestämma hur vi skulle göra med låten till avslutningen. Restriktionerna på grund av covid-19 gjorde att vi inte kunde uppträda inför de andra klasserna som vanligt. Jag vet sedan tidigare att klassen har ett speciellt ställe i staden som de älskar att vara på. Så jag satte ramen för var det skulle äga rum och att det skulle filmas. Sen föreslog jag att vi skulle filmas som en kör där alla stod och sjöng. Eller göra det mer som en musikvideo. De fick sedan anonymt rösta. När jag sätter ramar på detta sätt märker jag att konflikter som tidigare uppkommit inte förekommer.

Relationer

Jag lär mig mer och mer om mina elever för varje vecka nu. Jag märker även att de visar ett större intresse för att lära känna mig också.

Efter ett samtal idag uttryckte en två vårdnadshavare att våra samtal kändes onödiga. Om inget allvarligt hade hänt behövde inte jag meddela hem. Jag försökte förklara varför jag ville ha dessa samtal men det togs inte emot så bra. Föreslog att vi kunde ha samtalen varannan vecka istället och de svarade de ja på

Tillfälle: 6

Rutiner/ritualer

Idag var det en orolig stämning vid lektionsstart. Pratade med klassen mentor vid slutet av dagen som berättade att det hade varit en orolig vecka på grund av några incidenter.

Den oroliga stämningen följde med genom hela lektionen. Men det blev så tydligt att rutinerna ändå fanns där att luta sig tillbaka på när annat är ur balans.

Demokrati

Vi hade inga direkta beslut att ta idag. Men jag märker tydligt att små bestämmelser som görs under en lektion inte längre får någon protest som förr.

Relationer

Idag kom en elev och knackade på personalrummet och frågade efter mig. Det har förr inte hänt under dessa omständigheter. Elever har tidigare sökt kontakt men då har det varit kopplat till undervisningen. Nu var det en elev som var ledsen och ville prata med mig.

Efter ett samtal idag uttryckte en två vårdnadshavare att våra samtal kändes onödiga. Om inget allvarligt hade hänt behövde inte jag meddela hem. Jag försökte förklara varför jag ville ha dessa samtal men det togs inte emot så bra. Föreslog att vi kunde ha samtalen varannan vecka istället och de svarade de ja på

Tillfälle: 7

Rutiner/ritualer

Fungerade fint idag med. En incident uppdagades när det var dags att avsluta lektionen. Men det visade sig handla om något som hänt tidigare på dagen.

Demokrati

Har ingen speciell händelse att nämna här idag. Jag märker bara så tydligt att jag inte får alls lika många protester längre. Jag känner att det är mycket enklare att ta beslut när jag känner

elevernas behov bättre. Kanske därför inte protesterna kommer längre. För att jag förstår vad elever behöver eller vill på grund av att jag varit lyhörd och känner dem bättre.

Relationer

Jag ser en otrolig skillnad nu när jag möter eleverna på skolan. De visar glädje och stannar gärna upp och pratar. Det visar ett helt annat intresse för ämnet också. Det frågar om vad vi ska göra under nästa lektion och kommer med förslag på vad de skulle tycka var roligt. Det händer nästa aldrig tidigare.

De vårdnadshavare som uttryckte att samtalen var onödiga har valt att inte svara längre. De andra samtalen fungerar mycket bra och har tydlig positiv effekt på eleverna.

Tillfälle: 8

Rutiner/ritualer

Vid sista tillfället fungerade detta utan det minsta lilla att påpeka. En underbar känsla. Vi hann med så mycket mer än vad vi brukade göra innan studiens aktioner blev implementerade.

Demokrati

Det känns så skönt nu när det finns ett tydligt tillvägagångssätt när vi ska ta beslut i helklass. Allt går så mycket smidigare. Min lyhördhet och nya uppfattning om elevers behov har gjort det mycket enklare att planera moment till lektionerna

Relationer

Med hjälp av samtalen och det faktum att jag spenderat mer tid med eleverna har resultatet blivit positivt. Vi har en mycket bättre relation. Jag ser att deras resultat och intresse för ämnet har ökat.